

Latvijas Valsts prezidents

Rīgā

Nr. 435

2008. gada 17.oktobrī

Latvijas Republikas
Saeimas priekšsēdētājam
Gundaram Daudzem

A. god. Saeimas priekšsēdētāja kungs!

Šā gada 9.oktobrī Latvijas Republikas Saeima, pieņemot likumu „Par nekustamā īpašuma atsavināšanu sabiedriskajām vajadzībām - Dienvidu tilta pār Daugavu 3.kārtas būvniecībai”, atbalstīja nekustamā īpašuma daļas (zemes gabala 233 m² platībā) Rīgā, Gulbju ielā 14 atsavināšanu.

Pēc minēta likuma pieņemšanas esmu saņēmis Saeimas frakcijas „Jaunais laiks” un atsavinātā nekustamā īpašuma īpašnieka Modra Ozoliņa lūgumus neizsludināt šo likumu un prasīt tā otrreizēju caurlūkošanu. Ozoliņa kungs norāda, ka neiebilst pret Dienvidu tilta pievedceļu izbūvi, kas nepieciešama, lai atslogotu Rīgas pilsētas transporta kustību, taču norāda uz būtisku savas ģimenes dzīves apstākļu pasliktinājumu un pēc piespiedu atsavināšanas savā īpašumā atlikušā zemes gabala mazvērtīgumu. Ozoliņa kungs norādīja uz nepieciešamību ievērot samērīguma principu attiecībā pret aizskartajām viņa īpašuma tiesībām un sabiedriskajām interesēm, uzskatot, ka šobrīd vienīgais zemes īpašniekam pieņemamais risinājums esot visa nekustamā īpašuma, nevis tā daļas, atsavināšana.

Latvijas Republikas Satversmes 105. pants aizsargā ikviena tiesības uz īpašumu un garantē taisnīgu atlīdzību īpašuma piespiedu atsavināšanas gadījumā. Latvijas valsts pamatlikums nosaka, ka īpašuma piespiedu

atsavināšana pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, uz atsevišķa likuma pamata, un ar mērķi nodrošināt sabiedrības vajadzības. Kārtību, kādā notiek nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšana, nosaka 1992.gada 15.septembra likums „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām”, paredzot, ka nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedriskajām vajadzībām pieļaujama izņēmuma gadījumos vienīgi pret atlīdzību un tikai uz atsevišķa likuma pamata.

Priekšlikumu par augstāk minētā nekustamā īpašuma daļas Rīgā, Gulbju ielā 14 atsavināšanu sabiedriskajām vajadzībām, pamatojoties uz likuma „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām” 3.panta prasībām, ir iesniedzis Ministru kabinets uz attiecīgās pašvaldības – Rīgas domes – ierosinājuma pamata. Šāda ierosinājuma iemesls bija pašvaldības nespēja vienoties ar augstāk norādītā zemes gabala īpašnieku par nekustamā īpašuma atsavināšanas atlīdzības apmēru. Tālāk jautājumu par nekustamā īpašuma novērtējumu un īpašniekam izmaksājamo atlīdzību atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām” prasībām izskatīs tiesa.

Izvērtējot šā gada 9.oktobrī pieņemto likumu „Par nekustamā īpašuma atsavināšanu sabiedriskajām vajadzībām - Dienvidu tilta pār Daugavu 3.kārtas būvniecībai”, ir jāatzīst, ka pastāv pamatota un neatliekama sabiedriskā vajadzība – nepieciešamība veikt Dienvidu tilta trases izbūvi Daugavas kreisajā krastā, kas nodrošinās Dienvidu tilta savienošanu ar Bauskas un Ziepniekkalna ielām. Šādas nepieciešamības pastāvēšanu atzīst arī atsavināmā zemes gabala īpašnieks Modris Ozoliņš. Līdz ar to es uzskatu, ka nav pietiekamas juridiskas argumentācijas, lai prasītu 2008.gada 9.oktobrī pieņemtā likuma „Par nekustamā īpašuma atsavināšanu sabiedriskajām vajadzībām – Dienvidu tilta pār Daugavu 3.kārtas būvniecībai” otrreizēju caurlūkošanu.

Taču, izvērtējot iespējamu indivīda īpašuma tiesību aizskārumu minētajā gadījumā, secinu, ka Latvijas Republikas normatīvajos aktos nav noteikta skaidra un efektīva sistēma, lai aizsargātu personas, kuru Satversmes 105.pantā nostiprinātās tiesības uz īpašumu ir ierobežotas ar atsevišķu likumu un, kuras var prasīt nekustamā īpašuma atsavināšanu pilnā nevis daļējā apmērā.

Likuma „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām” 15.pants nosaka, ka gadījumā, ja sabiedriskajām vajadzībām nepieciešama tikai daļa no nekustamā īpašuma un atlikusī daļa īpašniekam kļūst nederīga vai mazvērtīga, viņš var prasīt nekustamā īpašuma atsavināšanu pilnā apmērā. Taču minētā likuma norma neparedz nedz kārtību, kādā šāda īpašnieka prasības tiesība var tikt izmantota, nedz arī subjektu, kas šādu prasību var vērtēt. Tāpat minētā tiesību norma rada neskaidrību jautājumā, vai pierādījumu nasta par to, ka atlikusī īpašuma daļa kļūst īpašniekam nederīga vai mazvērtīga, gulstas vienīgi uz īpašnieku. Nav arī vienprātības par to, vai runa ir par jau pastāvošu, vai arī tikai nākotnē paredzamu īpašuma vērtības būtisku samazinājumu. Vēlos uzsvērt, ka nosakot cilvēka pamattiesību ierobežojumu ar likumu, šādas tiesību normas (likuma) pastāvēšana vienīgi pati par sevi nav pietiekama. Tiesību normai ir jāatbilst noteiktām kvalitātes prasībām, lai to varētu efektīvi piemērot un sasniegt tās mērķi – sabiedrības interešu un indivīda tiesību ievērošanas samērīgumu un proporcionalitāti. Tiesību normai ir jābūt formulētai pietiekami skaidri un saprotami, lai indivīdam, uz kuru minētais ierobežojums attiecas, būtu saprotamas gan šī ierobežojuma tiesiskās sekas, gan valsts iestāžu rīcības robežas, gan indivīda tiesību un interešu aizsardzības iespējas.

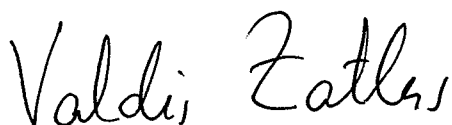
Izvērtējot gadījumus, kad ar likumu ir atsavināta tikai daļa nekustamā īpašuma, ir jāatzīst, ka nepastāv vienota prakse, nosakot to zemes platības daļu, kas būtu nepieciešama sabiedrisko vajadzību nodrošināšanai. Tā kā likuma „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām” 15.pants līdz šim praksē nav piemērots, tas vedina domāt par zināmu šīs normas realizācijas mehānisma trūkumu.

Likumprojekta „Par nekustamā īpašuma atsavināšanu sabiedriskajām vajadzībām - Dienvidu tilta pār Daugavu 3.kārtas būvniecībai” izskatīšanas gaitā atbildīgajā Saeimas komisijā Rīgas dome ir norādījusi, ka saskaņā ar likumu „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 2.pantu jebkurai rīcībai ar valsts un pašvaldību finanšu līdzekļiem un mantu ir jābūt likumīgai. Tas nozīmē, ka ar šiem līdzekļiem un mantu drīkst rīkoties tikai atbilstoši likumos, Ministru kabineta noteikumos, nolikumos un citos normatīvajos aktos, kā arī pašvaldību domju (padomju) pieņemtajos saistošajos noteikumos un citos pašvaldību domju (padomju) pieņemtajos normatīvajos aktos noteiktajiem mērķiem un paredzētajā kārtībā. Pašvaldības pārstāvji uzsvēruši, ka šī prasība attiecas arī uz gadījumiem, kad sabiedrisko vajadzību nodrošināšanai likumīgi tiek

atsavināts nekustamais īpašums. Līdz ar to pašvaldībām jārikojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, t.i., rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu, un mantu iegūtu īpašumā vai lietošanā par iespējami zemāku cenu.

Tādēļ, izmantojot savas Satversmes 47.pantā noteiktās tiesības, es ierosinu papildināt likuma „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām” 15.pantā noteikto regulējumu, lai atsavināmā nekustamā īpašuma īpašnieka tiesība prasīt nekustamā īpašuma atsavināšanu pilnā apmērā saderētu ar skaidru un nepārprotamu šīs tiesības realizācijas mehānismu.

Cieņā,

Valdis Zatlers